



Yazar/Author

İsmail KUŞCI* Nagihan OĞUZ DURAN**

Makale Adı/Article Name

Kültürel Tevazu Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması İçin Bir Ön Çalışma*

A Preliminary Study For The Adaptation Of The Cultural Humility Scale To Turkish

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, orijinali Foronda, Porter ve Phitwong (2020) tarafından geliştirilen Kültürel Tevazu Ölçeği (KTÖ)'nin Türkçe formunu oluşturarak bu formun geçerlik ve güvenirlik kanıtlarını incelemektir. Bu kapsamda çalışmanın verileri 231 eğitim fakültesi mezunundan (123 kadın ve 108 erkek, $X = 31.74$ $Ss = 8.66$) elde edilmiştir. Verilerin toplanmasında Kültürel Tevazu Ölçeği (KTÖ), Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu, kullanılmıştır. Elde edilen veriler doğrulayıcı faktör analizi ve Pearson korelasyon analizleriyle değerlendirilmiştir. Faktör analizi sonuçları ölçeğin üç faktörlü bir yapıya sahip olduğunu doğrulamıştır. KTÖ'nün ölçüt bağıntılı geçerliğinin tespiti kapsamında öğretmenlerin psikolojik iyi oluşları ($r=.33$) pozitif yönde anlamlı ve ilişkili bulunmuştur. Çalışma kapsamında, tüm ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının .82 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca KTÖ'nün alt boyutları için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları: Farklılıklara Bakış Açısı için .74, Öz Yükleme için .54 ve Kültürel Tevazunun Sonuçları için .78 olarak elde edilmiştir. Elde edilen bulgular KTÖ'nün eğitim fakültesi mezunlarının kültürel tevazu düzeylerini ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel tevazu, Geçerlik, Güvenirlik.

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the validity and reliability of original version of the Cultural Humility Scale (CHS) developed by Foronda et al. (2020). The participants of the study consisted of 231 (123 female and 108 male, $X = 31.74$ $Ss = 8.66$) graduates of the faculty of education. As data collection tools, Psychological Well-Being Scale (PWBS), CHS and the Personal Information Form were administered in order to gather the data. The data obtained as a result of the application were evaluated with confirmatory factor analysis and pearson correlation analysis. Factor analysis results confirmed that the scale has a three-factor structure. Within the scope of the criterion-related validity of the CHS, the psychological well-being of the teachers was found to be ($r=.33$) positively and significantly related. Within the scope of the study, the Cronbach's Alpha internal consistency of the whole scale was determined to be .82. In addition, the Cronbach's Alpha internal consistency for the sub-dimensions of CHS were obtained as .74 for Perspective of Differences, .54 for Self-Attribution, and .78 for the Results of Cultural Humility. The findings showed that the Turkish version of the CHS is a valid and reliable measurement tool that can be used to cultural humility levels of graduates of the faculty of education in Turkey.

Keywords: Cultural humility, Reliability, Validity.

* Araştırma Görevlisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ABD, kusci.ismail@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2178-8429

** Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ABD, nagihan@uludag.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8049-1510

* Bu araştırma, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Yayın ve Etik Kurulunun. 27.11.2020 tarihli ve 2020-09/32 sayılı ETİK ONAY kararı ile yürütülmüştür.

Giriş

Son yüzyılda artan küreselleşme nedeniyle birçok farklı etnik köken, din, dil, grup ve meslekten insan birbirleri ile etkileşim halinde yaşamaya başlamıştır. Eğitim, savaşlar, ekonomik kaygılar ya da fırsatlar ve siyasal nedenlerden dolayı dünyada göç hareketleri artarak sürmektedir (UNHCR, 2017). Bu artan nüfus hareketleri ülkelerin kültürel yapılarının değişmesine sebep olmaktadır. Bir arada yaşayan her bir kültürün değer yargıları, yaşam biçimi ve kuralları diğer kültürlerden farklılık gösterebilmektedir (Kaplan, 2002). Bu farklılıkların ise bazı olumsuz sonuçları olabilmektedir. Örneğin, farklı kültürel yapıların ya da toplumların benimsediği farklı yaşam biçimleri bireylerin birbirlerine karşı geliştirdikleri davranış biçimlerinde belirleyici olmaktadır. Fromm'un (1981) toplumsal bellek olarak adlandırdığı bu sistem, kültürler arasında zihinsel sınırlar koyarak diğer kültürleri dışlama ya da ötekileştirme sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Türkiye, gerek artan göç hareketleri gerekse barındırdığı kültürel çeşitlilik nedeni ile bu bağlamda risk altındaki ülkelerden biridir. Birleşmiş Milletlere (BM) göre, yaklaşık 272 milyondan (dünya nüfusunun yaklaşık %3,5'i) fazla insan bulunduğu ülkelerden diğer ülkelere göç etmiştir (United Nations Department of Economic and Social Affairs [UN DESA], 2019). En yüksek göçmen nüfusuna sahip Türkiye ise sadece 4 milyona yakın Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır (UN DESA, 2019). Türkiye'deki farklılık ve çeşitliliğin sadece göçlerden kaynaklanmadığı Türkiye'nin hali hazırda zaten birçok etnik köken, kültür ve dili bir arada barındırdığı bilinmektedir. Bu eğilimler göz önüne alındığında, hizmet sektöründe görev alan tüm profesyonellerin farklı kültürlerden bireylerle karşılaşma olasılığı artmaktadır. Bu profesyoneller arasında eğitim ve insana yardım hizmeti verenler (eğitimciler, psikolojik danışmanlar, psikologlar, sosyal çalışmacılar, hemşireler, doktorlar vb.) ayrı bir önem arz etmektedir. Bu profesyonellerin yardım hizmeti alan kişilerin durumlarını kendi kültürel bağlamları içinde ele almaları ve anlamaya çalışmaları gerekmektedir. Bu anlama çabası bütün bilim dallarında uzun süre hâkim olan modernizm bakış açısından etkilenmektedir. Modernizmden postmodernizme geçiş süreciyle 20. yüzyılın sonunda özellikle psikoloji temel alanında birçok değişim meydana gelmiştir (Watson, 1995). Postmodernist yaklaşımlar, insanların olumsuz yönlerine odaklanmak yerine onların olumlu ve güçlü yönlerini ortaya çıkarmayı öne sürmüşlerdir bu durum da Pozitif Psikoloji alanının doğuşuna ortam hazırlamıştır. Geleneksel psikoloji, psikolojik problem yaşayan insanların problemlerden kurtularak iyileşmelerini amaçlarken, Pozitif Psikoloji önleyici çalışmalara daha fazla önem verilmesi gerektiğini savunmaktadır (Park ve Peterson, 2008). Bu kapsamda araştırmacılar önleyicilik çalışmalarında psikolojik problemlere karşı tampon görevi gören cesaret, tevazu, affedicilik, bilgelik, minnettarlık, iyimserlik, maneviyat ve umut gibi karakter güçlerinin geliştirilmesinin önemini ortaya koymuşlardır (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000).

Bu karakter güçlerinden biri olan *tevazu* kavramı çok geniş ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Yüzyıllar boyunca bütün kültürel yapılarda tevazu bir erdem olarak kabul edilmiş, onun zıttı olan kibir ve kendini beğenme gibi davranışlar ise olumsuz olarak görülmüştür. Tevazu kendini bilme, egoist yönelimleri dizginleme yeteneği ile birlikte kendine düşünmekten ziyade başkalarını düşünmek olarak tanımlanmaktadır (Hook ve Davis, 2014). Bunun yanında sözlük tanımlamalarında mütevazı olma, kişinin kendi değeri konusunda ölçülü bir gösterişsizliğe önem

vermesi, nezaketli olma, boyun eğme ve kibrin karşıtı olarak ifade edilmektedir (Manzûr, 1996; Mish, 1998; Simpson ve Weiner, 1989). Bunun yanında tevazu kavramı teolojik, felsefi ve psikolojik çalışmalarda da çok yönlü bir yapı olarak ele alınmaktadır (Tangney, 2000). Tevazu kelimesiyle eş anlamlı görülüp bazen onun yerine kullanılan *alçak gönüllülük* kavramı düşük benlik saygısı, kendini düşük değerinde ve önemde değerlendirme gibi negatif çağrışımlar uyandırdığı için daha çok pozitif çağrışımlar uyandıran tevazu kelimesi bu çalışmada tercih edilecektir. Alan yazına dayanarak, tevazuya yönelik bir tanımlama yapılacak olursa tevazunun bireyin benliğinin tam bir şekilde değerlendirilmesiyle beraber yaşantılarında sadelik ve ölçülülük içinde olması ve diğer insanlarla ilişkilerinde başkaları odaklılık/kişilerarası yönelimliliğe sahip olmasına karşılık gelen bir kavram olduğu söylenebilir.

Mütevazı kişi kendisinin yanılabilir olduğunu kabul etmekte ve kendisiyle ilgili açık ve gerçekçi görüşlere sahip olmaktadır (Worthington, 1998). Mütevazı kişiler benliklerini reddetmeden, değersizlik ve utanç yaşamadan eksiklik ve yetersizliklerini kabul eden ağırbaşlı ve geniş fikirli insanlar olarak nitelendirilmektedir (Sandage ve diğ., 2000). Mütevazı kişilerin her şeyi bilemeyeceği gerçeğinden hareketle sürekli öğrenmeye açık oldukları vurgulanmaktadır (Burger, 2006; Vera ve Rodriguez-Lopez, 2004). Bundan dolayı bilgide ilerlemek ve bilgeliğin kapılarını açmak için tevazu önemli bir unsur olarak görülmektedir (Templeton, 1997). Mütevazı kişiler diğerlerine sevgi ve saygıyla davranıp onların kültürel çeşitliliklerini takdir etmektedirler (Baurain, 2007). Yapılan araştırmalar kendini kusursuz gören, eleştiriye açık olmayan eğitimcilerin öğrenci gelişiminde etkililiğinin zayıf olduğunu ortaya koymaktadır (Kılıç ve diğ., 2016; Weinstein, Tomlinson-Clarke ve Curran, 2004).

Tevazu kavramı alan yazında ilişkisel tevazu, entelektüel tevazu ve kültürel tevazu olarak sınıflandırılmıştır (Worthington, Davis ve Hook, 2017). *İlişkisel tevazu*, kişinin kişiler arası ilişkilerinde sadece kendisine odaklanması yerine, ilişkisel bağlamda düşünüp diğerlerinin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmasına yönelik algısı olarak tanımlanmaktadır (Davis ve diğerleri, 2011). *Entelektüel tevazu* ise kişinin insani sınırlılıkları göz önünde tutarak belli bir kişisel inancın yanlış olabilme ihtimalini ve düşünsel anlamda yanılabilirliğinin farkında olması veya kişinin düşüncelerinde kendisine yanılma payı bırakması olarak tanımlanmaktadır (Church ve Samuelson, 2016; Krumrei-Mascuso ve Rouse, 2016), Üçüncü bir tevazu türü olan *Kültürel tevazu*, genellikle çok kültürlülükle ilişkili bir kavram olarak ele alınsa da tevazu çeşitlerinin sınıflandırılması içerisinde de ele alınmıştır (Tervalon ve Murray-Garcia, 1998). Kültürel tevazu diğer insanların kültürel unsurlarına ve geçmiş yaşam deneyimlerine yönelik saygı çerçevesinde kişilerarası bir duruşa sahip olma ve onlara karşı üstünlük taslamamaya birlikte bireyin kendine odaklanmasının yerine diğer bireylere yönelmesi olarak tanımlanmaktadır (Hook, Davis, Owen, Worthington ve Utsey, 2013). Ancak farklı kültürel kökenden gelen bireylerle etkin bir şekilde ilgilenme noktasında bir takım güçlükler ortaya çıkmaktadır. Farklı kültürlerde başarılı bir şekilde çalışmanın ömür boyu sürecek bir öz eleştiri ve sürekli öğrenmeyi gerektirdiği vurgulanmaktadır (Tervalon ve Murray-Garcia, 1998). Kültürel tevazu kavramı psikoloji, sosyoloji, eğitim, hemşirelik ve tıp gibi çeşitli disiplinlerde, farklı kültürlerle etkileşimde kültürel farklılıkları tanımak ve yapılan işlerde başarılı sonuçlara ulaşmak için sıklıkla kullanılmaktadır. Yapılan araştırmalar kültürel tevazuya dayalı yaklaşımların yardım hizmeti alan kişilerde daha olumlu ve başarılı sonuçlar ortaya koyduğunu belirtmektedir (Hook vd., 2013; Mosher vd., 2017; Owen vd., 2014).

Tıpkı insana yardım alanında olduğu gibi eğitim hizmeti sunan profesyoneller de giderek artan sayıda farklı popülasyona etkili hizmeti sunmak için çabalamaktadırlar. Bu bakımdan kültürel tevazu kavramının eğitim alanında da incelenmesinin gereği ortaya çıkmaktadır. Özellikle çok farklı kültürel yapıların iç içe geçmiş olduğu Türkiye’de eğitimcilerin farklı kültürlerden bireylerle karşılaşma olasılığı artmıştır. Bundan dolayı eğitim öğretim sürecinin sürekliliğini ve yeterliliğini artırmak için bilgi alışverişinde ve davranışların benimsenmesinde etkin rol alan eğitimcilerin tevazu erdemine sahip olması beklenmektedir. Kültürel, dilsel ve yetenek çeşitliliği olan çocuklarla çalışan eğitimcilerin tevazunun kültürle ilişkili olan türü olan kültürel tevazu düzeyleri bakımından incelenmeleri ve bu özelliklerini geliştirmeleri önemli görülmektedir. Ancak kültürel tevazu kavramının alanyazında yeni olması ile bağlantılı olarak, bu alanda araştırma bulguları henüz alanyazında mevcut değildir. Bu bulgulara ulaşılması da söz konusu araştırmalarda kullanılacak ölçme araçlarının geliştirilmesine bağlıdır.

Bireylerde tevazu kavramını ölçmeye yönelik çalışmalar diğer psikolojik kavramlara göre daha zor olmaktadır (Tangney, 2000). Tevazuyla ilgili öz değerlendirme çalışmaları için kültürel ve bireysel faktörler göz önüne alınarak geliştirilmiş ölçme araçlarının olması gerekmektedir. Türkiye’de tevazu kavramıyla ilgili son on yılda birçok ölçek (Büyüksevindik ve Işık, 2019; Sarıçam, Akın, Gediksiz ve Akın, 2012; Saygın, 2014) geliştirilmiştir. Ayrıca tevazu sınıflandırılması içerisinde yer alan entelektüel tevazu (Çakan, 2019) ve ilişkisel tevazuya (Çaykuş, 2020) yönelik ölçme araçları da geliştirilmiştir. Ancak, kültürel tevazuyu ölçmeye yönelik olarak yurtiçinde herhangi bir ölçme aracı geliştirilmemiştir. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı, Türkiye’de insana hizmet sektöründe görev yapan eğitimciler, psikolojik danışmanlar, psikologlar, sosyal çalışmacılar, hemşireler, doktorlar gibi meslek gruplarında ve bu alanlarda yapılan araştırmalarda kullanılmak üzere bir kültürel tevazu ölçeğinin alan yazına kazandırılması için bir ön çalışma gerçekleştirmektir. Bu amaç doğrultusunda orijinali Foronda, Porter ve Phitwong (2020) tarafından geliştirilen KTÖ’nün Türkçe formu oluşturulmuş ve bu formun geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin ilk kanıtlar incelenmiştir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Bu araştırma eğitim fakültesi mezunlarından oluşan 231 katılımcı üzerinde yürütülmüştür. Katılımcıların 123’ünün kadın (%53.2) 108’inin erkek (%46.8) ve yaş aralıklarının 22-57 arasında ($X = 31.74$ yaşlar; $Ss = 8.66$) olduğu görülmektedir. Katılımcıların mezuniyet yılları 1986 ile 2021 yılları arasında değişmektedir. Eğitim düzeyleri incelendiğinde 168 kişinin Lisans mezunu (%72.7) 51 kişinin Yüksek Lisans mezunu (% 22.1) ve 12 kişinin Doktora mezunu (% 5.2) olduğu görülmektedir. Ayrıca çalışma durumuna bakıldığında 177 (%76.6) kişinin çalıştığı 54 (%23.4) kişinin ise çalışmadığı belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Kültürel Tevazu Ölçeği (KTÖ): Foronda, Porter ve Phitwong (2020), tarafından geliştirilen ölçek 5’li Likert tipi 1 (Hiçbir zaman) ile 5 (Her zaman) arasında değişen 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçek Farklılıklara Bakış Açısı, Öz Yükleme ve Kültürel Tevazunun sonuçları olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Her üç alt boyutun toplam varyansı açıklama yüzdesi 51.31’tür. Maddelerin faktör yük değerleri .38 ile .80 arasında değişmektedir. Ölçeğin Farklılıklara Bakış

Açısı alt boyutunun Cronbach alpha katsayısı .86, Öz Yükleme alt boyutunun Cronbach alpha katsayısı .58 ve Kültürel Tevazunun Sonuçları alt boyutu Cronbach alpha katsayısı ise .85 bütün ölçek için ise Cronbach alpha katsayısı .85 olarak hesaplanmıştır.

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİOÖ): Ölçeğin orijinali Diener ve diğ., (2010) tarafından geliştirilmiş Türkçeye uyarlama çalışması ise Telef (2013) tarafından yapılmıştır. Ölçek 7’li Likert tipi 1 (Kesinlikle katılmıyorum) ile 7 (Kesinlikle katılıyorum) arasında değişen 8 maddeden oluşan bir ölçme aracıdır. Bütün ölçek maddeleri olumlu olup ters madde yer almamaktadır. Ölçekten en düşük puan 8, en yüksek puan 56 puan alınmakta olup, yüksek puanlar kişilerin birçok psikolojik kaynak ve güce sahip olduğunu düşük puanlar ise tersini ifade etmektedir. Uyarlama çalışmasında ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .80; test-tekrar test güvenilirliği ise .86 ($p < .001$) olarak hesaplanmış ve bu araştırma kapsamında ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ise .82 olarak bulunmuştur.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile katılımcılarla ilgili betimleyici bilgilerin toplanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda yaş, cinsiyet, mezuniyet yılı, öğrenim düzeyi ve çalışma durumuyla ilgili sorular kullanılmıştır.

İşlemler

İzinler: Araştırma Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Yayın ve Etik Kurulunun. 27.11.2020 tarihli ve 2020-09/32 sayılı kararı ile yürütülmüştür. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması için sorumlu yazar olan Cynthia Foronda’dan 25.08.2020 tarihinde e-posta yoluyla gerekli izin alınmıştır. Araştırmanın verileri katılımcılardan Google formlarla açıklama kısmından sonra çalışmaya katılmayı kabul ediyorum şeklinde onam alınarak toplanmıştır.

Çeviri ve kültürel eşdeğerlik çalışması: KTÖ Türkçe uyarlama çalışmasında öncelikle “ölçeğin çevirisi için ilk çeviri, ilk çeviriyi değerlendirme, geri çeviri, geri çeviriyi değerlendirme ve uzman görüşüne sunma biçiminde beş aşamadan oluşan bir model temel alınmıştır” (Brislin vd., 1973). İlk olarak hem İngilizceye hem de Türkçe ye iyi düzeyde hâkim 4 uzman tarafından ölçeğin hedef dil olan Türkçeye çeviri işlemi yapılmıştır. İkinci aşamada 4 uzman tarafından çevirisi yapılan ölçeğin maddeleri tek bir formda toplanarak ölçeğin anlaşılabilirliği, bağlama uyumluluğu bakımından incelenmesi için Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanında uzman 3 akademisyene gönderilmiştir. Akademisyenlerden gelen geri bildirimler Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanında uzman 2 akademisyen tarafından incelenip en uygun çevirilere karar verilmiştir. Karar verilen ölçek maddelerinin Türk dili açısından uygunluğunun incelenmesi amacıyla Türk Dili alanında uzman bir akademisyene başvurulmuş ve incelenen maddelere ilişkin alınan geri bildirimler çerçevesinde ölçek yeniden düzenlenmiştir. Sonraki aşamada hedef dile çevrilen ölçeğin hedef dilden ölçeğin orijinal diline geri-çeviri işlemi alanda uzman yurt dışında doktora yapmış bir uzman tarafından yapılmıştır. Geri-çeviri işlemi yapılan ölçeğin her iki formunun karşılaştırılması ve maddelerle ilgili görüş bildirilmesi için alanda uzman/hakem görüşüne başvurulması sonunda ölçeğe son şekli verilmiş ve uygulamaya geçilmiştir.

Verilerin Analizi

KTÖ’nün faktör yapısının Türkiye örnekleminde geçerli ve güvenilir olup olmadığını belirlemek amacıyla iki farklı düzeyde Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. DFA, örtük değişkenler ile ilgili kuramların test edilmesi yöntemine dayanan gelişmiş bir tekniktir

(Tabachnick ve Fidell, 2013). Maximum Likelihood yöntemi kullanılarak ölçeklerin faktör yapılarının, toplanan veri ile desteklenip desteklenmediği test edilmiştir (Bayram, 2016). Faktör yapısı doğrulanan alt boyutlar için Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizleri öncesinde tek değişkenli uç değerler, çok değişkenli uç değerler, tek değişkenli normal dağılım, çok değişkenli normal dağılım, doğrusallık ve çoklu bağlantılılık durumları incelenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Veriler çevrimiçi olarak toplandığı için veriler arasında kayıp veri olmadığından tüm veriler işleme alınmıştır. Normallik varsayımları için tüm değişkenlerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerine bakılmış ve bu değerlerin yeterli olduğu görülmüştür. Normallik varsayımının sağlanması için basıklık ve çarpıklık değerlerinin +1.5 ile -1.5 değerleri arasında olması gerektiği vurgulanmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2013). DFA'nın sayıtları arasında yer alan değişkenler arasında çoklu bağlantının olmaması durumunu incelemek için korelasyon değerlerinin .90'ın altında olması çoklu bağlantı varsayımının karşılanması için gerekli görülmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016). Bunu incelemek için ölçeğin alt boyutları arasında orta ve yüksek düzeyde ve anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmüştür. KTÖ'nün faktör yapısının Türkiye örnekleminde geçerli ve güvenilir olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizlerde AMOS 23 ve IBM SPSS 26 paket programlarından faydalanılmıştır.

Bulgular

KTÖ'nün Geçerliliğinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

KTÖ'nün yapı geçerliliğini incelemek için ölçeğin orijinal formunda bulunan faktörlerin doğrulanması amacıyla yapılan DFA sonucunda modelin uyum indeks değerlerinin belirlenen ölçülere uygun olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular Tablo 1'de gösterilmiştir.

Uyum İndeksi	Birinci Düzey DFA	İkinci Düzey DFA	Kabul Edilebilir Uyum	İyi Uyum
χ^2			$2df \leq \chi^2 \leq 3df$	$0df \leq \chi^2 \leq 2df$
p-Value	< 0.001			
χ^2/df	1.65	1.97	$3 \leq \chi^2/df \leq 5$	$0 \leq \chi^2/df \leq 3$
GFI	.91	.90	$0.85 \leq$	$0.90 \leq$
AGFI	.88	.86	$0.85 \leq$	$0.90 \leq$
RMSEA	.05	.06	$0.08 \leq$	$0.05 \leq$
SRMR	.07	.07	$0.08 \leq$	$0.05 \leq$
CFI	.92	.87	$0.90 \leq$	$0.95 \leq$
IFI	.92	.87	$0.90 \leq$	$0.95 \leq$

Tablo 1. Model uyum iyiliği indeksleri (Hair vd., 2010; Joreskog ve Sorbom, 1993; Kline, 2005).

Tablo 1’de görüldüğü gibi öngörülen iki farklı modelin (üç faktörlü Farklılıklara Bakış Açısı, Öz Yükleme ve Kültürel Tevazunun Sonuçları ile tek faktörlü Kültürel Tevazu) χ^2 farklılık testleri kullanılarak iki farklı alternatif model karşılaştırılmıştır. Birinci düzey üç faktörlü yapı en iyi uyum sağlayan model olarak saptanmıştır. Model sonucunda ölçekle ilgili uyum değerlerinin kabul edilebilir ve kabul edilebilir uyum indeksleri değer aralığında olduğu görülmektedir (Hair vd., 2010; Jöreskog ve Sörbom, 1993; Kline, 2005).

Birinci düzey DFA sonuçlarına göre üç faktörlü DFA modeli doğrulanmıştır. Faktör yüklerine bakıldığında .31 ile .71 arasında olduğu görülmektedir. Tablo 2’de standardize edilmiş regresyon ağırlıkları sunulmuştur.

İfadeler		Tahmin değerleri
KT1	Farklılıklara Bakış Açısı	.67
KT2	Farklılıklara Bakış Açısı	.75
KT3	Farklılıklara Bakış Açısı	.57
KT4	Farklılıklara Bakış Açısı	.51
KT5	Farklılıklara Bakış Açısı	.36
KT6	Farklılıklara Bakış Açısı	.57
KT7	Farklılıklara Bakış Açısı	.31
KT8	Öz Yükleme	.40
KT9	Öz Yükleme	.48
KT10	Öz Yükleme	.46
KT11	Öz Yükleme	.51
KT12	Kültürel Tevazunun Sonuçları	.48
KT13	Kültürel Tevazunun Sonuçları	.58
KT14	Kültürel Tevazunun Sonuçları	.50
KT15	Kültürel Tevazunun Sonuçları	.46
KT16	Kültürel Tevazunun Sonuçları	.71
KT17	Kültürel Tevazunun Sonuçları	.67
KT18	Kültürel Tevazunun Sonuçları	.58
KT19	Kültürel Tevazunun Sonuçları	.34

Tablo 2. *Standardize Regresyon Ağırlıkları*

Ölçüt - Bağımlı Geçerlik Çalışması

Ölçüt-bağımlı geçerlik için 231 kişilik örnekleme Türkçeye uyarlanan KTÖ ile ölçüt ölçme araçlarından PİÖÖ arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Ölçüt bağımlı geçerlik sonucunda

ortaya çıkan korelasyon değerleri, ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 3'te sunulmuştur.

	X	S	Çar.	Bas.	1	2	3	4	5
KT	4.21	39	-.075	.561	1	.75*	68*	.83*	.33*
FBA	4.20	53	-.390	.218		1	31*	.32*	.08
ÖY	4.13	51	-.264	-.058			1	.49*	.21*
KTS	4.26	50	-.394	-.481				1	.43*
PİOÖ	5.53	76	.019	-.495					1

* $p < .05$; KT: Kültürel Tevazu; FBA: Farklılıklara Bakış Açısı (Kültürel Tevazu alt boyutu); ÖY: Öz Yükleme (Kültürel Tevazu alt boyutu); KTS: Kültürel Tevazunun Sonuçları (Kültürel Tevazu alt boyutu); PİOÖ: Psikolojik İyi Oluş .

Tablo 3. *Kültürel Tevazu Ölçeğiyle Ölçüt Araçları Arasındaki Korelasyonlar*

Tablo 3'te görüldüğü gibi, uygulanan ölçeklerden elde edilen verilerin normal dağılım gösterdikleri tespit edilmiştir. KTÖ puanlarının PİOÖ puanlarıyla anlamlı ve pozitif yönde ($r=.33$, $p<.05$), KTÖ'nün Öz Yükleme alt boyutuyla PİOÖ puanları arasında anlamlı ve pozitif yönde ($r=.21$, $p<.05$) ve KTÖ'nün Kültürel Tevazunun Sonuçları alt boyutuyla PİOÖ puanları arasında anlamlı ve pozitif yönde ($r=.43$, $p<.01$) ilişki gösterdikleri ortaya konulmuştur.

Ölçekle ilgili güvenilirlik çalışmaları

Güvenirlilik katsayısının .65 ve üzerinde olması yeterli görülmektedir (Cronbach, 1990). Çalışmalarda güvenilirlikle ilgili olarak Cronbach alfa katsayısı .40'tan düşük olduğunda ölçek güvenilir olarak kabul edilmemektedir. Eğer Cronbach alfa .40 ile .60 arasında ise ölçek düşük .60 ile .80 arasında ise ölçek güvenilir ve .80 ile 1. arası ise yüksek derecede güvenilir bir ölçek olarak kabul edilmektedir (Özdamar, 1999). Çalışma kapsamında, tüm ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının .82 olduğu ve ölçeğin geneli için güvenirliliğin yüksek düzeyde olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca ölçme aracının her alt boyutu için yapılan iç tutarlık katsayıları: Farklılıklara Bakış Açısı için .74, Öz Yükleme için .54 ve Kültürel Tevazunun Sonuçları için .78 olarak bulunmuştur. Bu güvenirlilik sonuçları ölçek maddelerinin, ölçülmek istenilen özelliği doğru bir şekilde ölçtüğünü sadece Öz Yükleme alt boyutunda düşük diğer iki alt boyut ve ölçeğin geneli için güvenilir olduğunu göstermektedir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmanın amacı, Foronda vd. (2020) tarafından geliştirilen KTÖ'nün, çeviri çalışmaları ile Türkçe formunun oluşturulmasının ardından, bu formun Türkiye'de insana hizmet sektöründe çalışan profesyonellerle yürütülecek araştırmalar ve uygulamalı çalışmalarda kullanılabilmesi için, geçerlik ve güvenirliliğine ilişkin ilk kanıtlarının elde edilmesine yönelik bir ön çalışmayı

eğitim fakültesi mezunlarından oluşan bir grup üzerinde gerçekleştirmektedir. Bu amaç doğrultusunda, çalışma kapsamında ilk olarak Türkçe Formu oluşturulan ölçeğin yapı geçerliğinin incelenmesi için yapılan DFA sonucunda yapısal modelin iyi düzeyde uyum indekslerine sahip olduğu görülmüştür (Hair vd., 2010; Joreskog ve Sorbom, 1993; Kline, 2005). Böylece ölçeğin 19 maddeli ve üç boyutlu orijinal faktör yapısı doğrulanmıştır. Ayrıca DFA sonuçlarına göre .31 ile .71 arasında bulunan faktör yüklerinin KTÖ'nün geliştirilmesine yönelik orijinal çalışmada (Foronda vd., 2020) .39 ile .80 arasında değiştiği hesaplanan faktör yükleri ile benzerlik gösterdiği görülmüştür. Buna göre, bu çalışmada KTÖ Türkçe formunun yapı geçerliğine ilişkin kanıt elde edildiği söylenebilir.

Çalışma kapsamında KTÖ'nün Türkçe formunun ölçüt geçerliğinin incelenmesine yönelik analizlerde KTÖ puanlarının PİÖÖ puanlarıyla anlamlı orta düzeyde ve pozitif yönde bir ilişki gösterdiği, ayrıca KTÖ'nün Öz Yükleme alt boyutuyla PİÖÖ puanları arasında anlamlı düşük düzeyde ve pozitif ilişkiler bulunduğu ve KTÖ'nün Kültürel Tevazunun Sonuçları alt boyutuyla PİÖÖ puanları arasında anlamlı orta düzeyde ve pozitif yönde bir ilişki bulunduğu ortaya konulmuştur. Bu bulguların, psikolojik iyi oluşun tevazu ile ilişkili olduğunu gösteren diğer araştırma bulgularıyla (Aghababaei ve Arji, 2014; Aghababaei vd., 2016; Dangi ve Nagle, 2015; Temiz, 2020; Zawadzka ve Zalewska, 2013) tutarlılık gösterdiği ve KTÖ Türkçe formunun ölçüt geçerliğine ilişkin kanıt olarak kabul edilebileceği anlaşılmaktadır.

KTÖ'nün orijinal geliştirme çalışmasında hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları Farklılıklara Bakış Açısı için .86 Öz Yükleme için .58 ve Kültürel Tevazunun Sonuçları için .85, ölçeğin tümü için ise .85 olduğu görülmektedir (Foronda vd., 2020). Ölçeğin Türkçe sürümü için hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları ölçeğin orijinali için hesaplanan iç tutarlılık katsayıları ile tutarlılık göstermektedir. KTÖ'nün Türkçe formunun iç tutarlılık düzeyinin hem ölçeğin tümü hem de alt boyutlardan Farklılıklara Bakış Açısı ve Kültürel Tevazunun Sonuçları için iyi düzeyde Öz Yükleme alt boyutu içinse orta düzeyde olduğu ve ölçeğin iç tutarlılığının bulunduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, bu araştırma kapsamında Türkçe formu oluşturularak geçerlik ve güvenilirlik kanıtları incelenen KTÖ'nün gerekli düzeyde geçerlik ve güvenilirlik özelliklerini karşıladığı belirlenmiştir. Türkiye'de etnik köken, kültür ve dil ile ilişkili farklılık ve çeşitlilikler bulunmaktadır. Farklı kültürlerden bireylerle karşılaşma olasılığı çok yüksek olan yardım hizmeti veren profesyonellerle (eğitimciler, psikolojik danışmanlar, psikologlar, sosyal çalışmacılar, hemşireler, doktorlar vb.) yürütülecek araştırmalar ve uygulamalı çalışmalarda uyarlanan bu ölçme aracı kullanılabilir.

Bu çalışmanın sadece eğitim fakültesi mezunlarıyla yapılmış olması ve verilerin çevrimiçi olarak toplanması çalışmanın sınırlılıkları arasında gösterilebilir. Bu sınırlılıkları aşmak için yardım hizmeti veren diğer meslek gruplarıyla (psikolojik danışmanlar, psikologlar, sosyal çalışmacılar, hemşireler, doktorlar vb.) ve daha geniş örneklemelerle çalışmalar yapılarak verilerin genellenebilirliği ve ölçeğin kullanım alanı artırılabilir. Verilerin çevrimiçi olarak toplanmış olmasından kaynaklı sınırlılıkların ortadan kaldırılabilmesi için verilerin yüz yüze toplandığı çalışmalar yapılabilir. Ayrıca, bu çalışmanın KTÖ'nün Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik kanıtlarının incelenmesine ilişkin bir ön çalışma olduğu düşünülerek, bundan sonra yürütülecek

çalışmalarda bu çalışma kapsamında gerçekleştirilmemiş olan KTÖ Türkçe formunun ölçme değişmezliği ve test tekrar-test güvenilirliği vb. özelliklerine ilişkin kanıtlar da incelenebilir.

Kaynakça

- Aghababaei, N., & Arji, A. (2014). Well-being and the HEXACO model of personality. *Personality and Individual Differences*, 56, 139-142. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.08.037>
- Aghababaei, N., Błachnio, A., Arji, A., Chiniforoushan, M., Tekke, M., & Mehrabadi, A. F. (2016). Honesty–humility and the HEXACO structure of religiosity and well-being. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*, 35(3), 421–426. <https://doi.org/10.1007/s12144-015-9310-5>
- Bayram, N. (2016). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş amos uygulamaları*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Baurain, B. (2007). Christian witness and respect for persons. *Journal of Language, Identity, and Education*, 6(3), 201-219. <https://doi.org/10.1080/15348450701454221>
- Brislin, R. W., Lonner, W. J., & Thorndike, R. M. (1973). *Cross cultural research methods*. New York: John Wiley&Sons Pub.
- Burger, J.M. (2006). *Kişilik*. (Çeviren: İ. D. Erguvan Sarıoğlu), İstanbul: KaknüsYayıncılık.
- Büyüksevindik, B. ve Işık, Ş. (2019). Tevazu ölçeği geliştirme çalışması. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3), 1453-1485.
- Church, I., & Samuelson, P. (2016). *Intellectual humility: An introduction to the philosophy and science*. Bloomsbury Publishing.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. New York: Harper Collins.
- Çakan, O. (2019). *Bilgeliğin yordayıcıları olarak entellektüel tevazu ve beş faktör kişilik özellikleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Tokat Gaziosmanpaşa Üniveristesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Çaykuş, E. T. (2020). *İlişki istikrarı: ilişkilerde güç algısı, ilişkisel alçakgönüllülük ve romantik ilişkilerde obsesyon ve kompulsiyon ilişkilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve lisrel uygulamaları*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dangi, S., & Nagle, Y. K. (2015). Personality factors as determinants of psychological well being among adolescents. *Indian Journal of Health and Wellbeing*, 6(4), 369.
- Davis, D. E., Hook, J. N., Worthington, E. L., Jr., Van Tongeren, D. R., Gartner, A. L., Jennings, D. J., & Emmons, R. A. (2011). Relational humility: Conceptualizing and measuring humility as a personality judgment. *Journal of Personality Assessment*, 93(3), 225-234. <https://doi.org/10.1080/00223891.2011.558871>
- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-prieto, C., Choi, D., Oishi, S., & Biswas-Diener, R. (2010). New Well-being Measures: Short Scales to Assess Flourishing and Positive and Negative

- Feelings. *Social Indicators Research*, 97, 143-156. <https://doi.org/10.1007/s11205-009-9493-y>
- Foronda, C., Porter, A., & Phitwong, A. (2020). Psychometric Testing of an Instrument to Measure Cultural Humility. *Journal of Transcultural Nursing*, 1043659620950420. <https://doi.org/10.1177/1043659620950420>
- Fromm, E. (1981). *Psikanaliz ve Zen Budizm*. (çev. İ. Güngören). İstanbul: Yol Yayınları.
- Hair, JF, WC Black, Babin, B.J. & Anderson R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*, (7th ed.) Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Hook, J. N., & Davis, D. E. (2014). Humility, religion, and spirituality: Introduction to the special issue. *Journal of Psychology and Theology*, 42(1), 3–6. <https://doi.org/10.1177/009164711404200101>
- Hook, J. N., Davis, D. E., Owen, J., Worthington, E. L., Jr., & Utsey, S. O. (2013). Cultural humility: Measuring openness to culturally diverse clients. *Journal of Counseling Psychology*, 60(3), 353–366. <https://doi.org/10.1037/a0032595>
- İbn Manzûr, C. (1996). *Lisânu'l- Arab (I-XV)*. Beyrut: Dâru Şâdir.
- Jöreskog, K.G. & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers
- Kaplan, M. (2002). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kılıç, A., Şahin, Ş., Albayrakoğlu, Ö., ve Arseven, Z. (2016), öğretmen görüşlerine göre öğretmen davranışlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*, 9(3), ss.441-460.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). New York, NY, US: Guilford Press.
- Krause N. (2010). Religious Involvement, Humility, and Self-Rated Health. *Social Indicators Research*, 98(1), 23–39. <https://doi.org/10.1007/s11205-009-9514-x>
- Krumrei-Mancuso, E. J. (2017). Intellectual humility and prosocial values: Direct and mediated effects. *The Journal of Positive Psychology*, 12(1), 13–28. <https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1167938>
- Mish, F. C. (Ed.). (1998). *Merriam Webster's collegiate dictionary* (10th ed.). Springfield, MA: Merriam Webster Press.
- Mosher, D. K., Hook, J. N., Captari, L. E., Davis, D. E., DeBlaere, C., & Owen, J. (2017). Cultural humility: A therapeutic framework for engaging diverse clients. *Practice Innovations*, 2(4), 221–233. <https://doi.org/10.1037/pri0000055>
- Owen, J., Jordan, T. A., Turner, D., Davis, D. E., Hook, J. N., & Leach, M. M. (2014). Therapists' multicultural orientation: Client perceptions of cultural humility, spiritual/religious commitment, and therapy outcomes. *Journal of Psychology and Theology*, 42(1), 91-98. <https://doi.org/10.1177/009164711404200110>
- Sandage, S. J., Worthington Jr, E. L., Hight, T. L., & Berry, J. W. (2000). Seeking forgiveness: Theoretical context and an initial empirical study. *Journal of Psychology and Theology*, 28(1), 21-35. <https://doi.org/10.1177/009164710002800102>

- Sarıçam, H., Akın, A., Gediksiz, E., ve Akın, Ü. (2012). Alçakgönüllülük ölçeğinin Türkçe formu: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 2(2), 165-188.
- Saygın, Y. (2014). *Üniversite öğrencilerinin tevazu düzeylerinin denetim odağı ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi) Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Simpson, J. A. , & Weiner, E. S. C. (1989). *Oxford English dictionary* (2nd ed.). New York: Oxford University Press.
- Park, N., & Peterson, C. (2008). Positive psychology and character strengths: Application to strengths-based school counseling. *Professional School Counseling*, 12(2), <https://doi.org/10.1177/2156759X0801200214>
- Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5–14. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.5>
- UNHCR Yürütme Komitesi [UNHCR Executive Committee], (2017). Update on Statelessness. United Nations Document EC/68/SC/CRP.13 www.refworld.org/docid/59a58d724.html. (erişim tarihi 18 Eylül 2021)
- United Nations Department of Economic and Social Affairs (UN DESA), (2019). International Migrant Stock 2019. UN DESA, Nüfus Birimi, New York. Erişim adresi www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates19.asp (erişim tarihi 18 Eylül 2021)
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.), Boston: Allyn and Bacon.
- Tangney, J. P. (2000). Humility: Theoretical perspectives, empirical findings and directions for future research. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 19(1), 70–82. <https://doi.org/10.1521/jscp.2000.19.1.70>
- Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28-3), 374-384.
- Templeton, J.M. (1997). *Worldwide laws of life: Two hundred eternal spiritual principles*. Radnor, PA: Templeton Press.
- Tervalon, M., & Murray-Garcia, J. (1998). Cultural humility versus cultural competence: A critical distinction in defining physician training outcomes in multicultural education. *Journal of Health Care for the Poor and Underserved*, 9(2), 117-125. <https://doi:10.1353/hpu.2010.0233>.
- Temiz, Y. E. (2020). Alçakgönüllülük insanın iyi hissetmesini sağlayabilir mi? Alçakgönüllülük, psikolojik iyi olma ve öznel iyi olma arasındaki ilişki. *Bilimname* ,(41) , 231-275. <https://doi:10.28949/bilimname.669117>
- Vera, D., & Rodriguez-Lopez, A. (2004). Strategic virtues:: humility as a source of competitive advantage. *Organizational Dynamics*, 33(4), 393-408. <https://doi:10.1016/j.orgdyn.2004.09.006>

- Watson, J. (1995). Postmodernism and knowledge development in nursing. *Nursing Science Quarterly*, 8(2), 60-64. <https://doi.org/10.1177/089431849500800207>
- Weinstein, C. S., Tomlinson-Clarke, S., & Curran, M. (2004). Toward a conception of culturally responsive classroom management. *Journal of Teacher Education*, 55(1), 25-38. <https://doi.org/10.1177/0022487103259812>
- Worthington, E. L. (1998). An empathy-humility-commitment model of forgiveness applied within family dyads. *Journal of Family Therapy*, 20(1), 59-76. <https://doi.org/10.1111/1467-6427.00068>
- Worthington, E. L., Davis, D. E., & Hook, J. N. (Eds.). (2017). *Handbook of humility: Theory, research, and applications*. New York, NY: Taylor & Francis.
- Zawadzka, A. M., & Zalewska, J. (2013). Can humility bring happiness in life? The relationship between life aspirations, subjective well-being, and humility. *Roczniki Psychologiczne*, 16(3), 433-449.

Katkı Oranı Beyanı

Makalenin yazarları, çalışmaya eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Çatışma beyanı

Makalenin yazarları, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan ederler.

Destek ve teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Etik Kurul İzin Bilgisi

Bu araştırma, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Yayın ve Etik Kurulunun. 27.11.2020 tarihli ve 2020-09/32 sayılı etik onay kararı ile yürütülmüştür.